

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет спеціальної освіти, психології і соціальної роботи
Кафедра логопедії та спеціальних методик

Кваліфікаційна робота
магістра

з теми: **“КОРЕКЦІЯ ПОРУШЕНЬ ЗВУКО-СКЛАДОВОЇ СТРУКТУРИ
СЛІВ МУЗИЧНИМИ ЗАСОБАМИ”**

Виконала здобувачка 2 курсу групи SoL3-M22z
ОП Спеціальна освіта (Логопедія)
спеціальності 016 Спеціальна освіта
спеціалізації 016.01 Логопедія
Надія СЕЛЕБИНКО

Керівник:
Оксана ТКАЧ,
кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри логопедії та спеціальних методик

Рецензент:
Тетяна ДОКУЧИНА,
кандидат педагогічних наук, доцент

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЗВУКО-СКЛАДОВОЇ СТРУКТУРИ СЛОВА МУЗИЧНИМИ ЗАСОБАМИ	7
1.1. Особливості формування звуко-складової структури слова в онтогенезі	7
1.2. Розвиток мовлення дитини засобами музики	25
1.3. Музична логоритміка у системі корекційно-розвивальної роботи	31
Висновки до розділу 1	43
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ ЗВУКО-СКЛАДОВОЇ СТРУКТУРИ СЛОВА ТА ЗАСВОЄННЯ НАВИЧКИ ЗВУКО-БУКВЕНОГО АНАЛІЗУ	45
2.1. Методика дослідження звуко-буквеного аналізу слова молодших школярів	45
2.2. Результати діагностики особливостей звуко-буквеного аналізу молодших школярів	48
2.3. Методичні рекомендації з розвитку звуко-буквеного аналізу у молодших школярів засобами музики	53
Висновки до розділу 2	80
ВИСНОВКИ	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	87
ДОДАТКИ	95

ВСТУП

Формування мовленнєвої компетентності є одним із пріоритетних завдань всебічного гармонійного розвитку дитини [40]. На сьогоднішній день кількість дітей з мовленнєвими порушеннями збільшилася порівняно з попереднім десятиліттям і має тенденцію до подальшого зростання. Порушення звуковимови спостерігається у 17–42% дітей дошкільного віку, причому існує стійка тенденція до збільшення цього показника. М. Ханеман, професор Майнського університету, наголошує, що за останні п'ять років кількість дітей з загальним недорозвиненням мови (ЗНМ) зростає більше, ніж на 20% [51]. Психолого-медико-педагогічні дослідження доводять, що серед дошкільників щороку зростає кількість мовленнєвих порушень. Майже кожна третя дитина має мовленнєві порушення.

Важливим завданням навчання і виховання дітей є їх мовленнєвий розвиток. Рідна мова є основою пізнання оточуючого світу, розвитку здібностей спілкування. Рівень розвитку мовлення впливає на подальші успіхи дитини при навчанні у школі, її соціальну адаптацію. Тому одним із провідних напрямів мовленнєвого розвитку дітей є своєчасно організована робота щодо виховання звукової культури мовлення та розвитку фонематичного слуху, фонематичного сприймання, звуко-буквеного аналізу слова, що стане основою подальшого успішного навчання читання та письма дітей у процесі шкільного навчання.

Педагоги шукають нові шляхи проведення ефективного та повноцінного корекційно-розвивального процесу з допомогою застосування педагогічних засобів, які можуть зацікавити дітей, викликати бажання дізнаватися щось нове. Зараз активно розробляються та впроваджуються у практику інноваційні технології навчання, що ґрунтуються на основі різних видів мистецтва (музика, театр, живопис, слово та ін.).

Допомогти подолати порушення мовлення здатен не лише логопед, але і музичний педагог. Звичайно, йому потрібно мати допомогу логопеда щодо особливостей проведення корекційної роботи. Разом з тим, музичний педагог

має такий потужний інструмент як музику, що здатна допомогти подолати порушення мовлення у дітей.

Для розвитку мовлення дітей ефективно застосовувати адаптовані до дітей молодшого шкільного віку музичні засоби. Музичні засоби у поєднанні з мовленнєвими іграми та вправами включають значний потенціал і якісно змінюють процес розвитку мовлення. широкий спектр музичних засобів допомагає педагогу перетворити корекційну роботу з дітьми на цікаву, творчу та живу подію.

Музика є одним із засобів формування навички звуко-буквеного аналізу слова. Музика є ефективний засіб корекційного та розвивального процесу, що викликає у дітей позитивні емоції, бажання діяти, засіб корекції мовленнєвих порушень, та, зокрема, порушень фонетико-фонематичних процесів. Взаємозалежність музичної та мовленнєвої діяльності сприяє мовленнєвому розвитку дітей, адже мова та музика базуються на звукових сигналах, які є основою комунікації.

Аналіз досліджень і публікацій з теми. Проблему розвитку мовлення дітей засобами музичного мистецтва досліджували О.А. Андрійців, Ю.В. Бекетова, Х.Б. Богрова, О.В. Боряк, Н.В. Бондаренко, І.В. Волженцева, А.В. Зайчикова, О.І. Золотарьова, В.В. Колодяжна, Л. Ю. Ліхіцька, С.О. Садовенко, Л. Л. Стахова, С. В. Цимбал-Слатвінська, Л.В. Чеснокова та ін. Разом з тим, ця проблема вивчена ще не достатньо, що стало **темою нашого дослідження** – «Формування навички звуко-буквеного аналізу слова з використанням музичних засобів».

Мета дослідження – вивчити особливостей засвоєння звуко-складової структури слова засобами музики.

Завдання дослідження:

1. Зробити теоретичний аналіз літературних джерел щодо особливостей засвоєння дітьми молодшого шкільного віку звуко-складової структури слова

2. Описати методику вивчення особливостей засвоєння дітьми звуко-складової структури слова та оволодіння звуко-буквеним аналізом

3. Обґрунтувати методичні рекомендації з розвитку звуко-буквеного аналізу у молодших школярів на заняттях з музики та за участі вчителя музики.

Об'єкт дослідження – звуко-складовий аналіз слів дітьми молодшого шкільного віку.

Предмет дослідження – особливості засвоєння звуко-складової структури слів дітьми молодшого шкільного віку.

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань використали такі методи: *теоретичні*: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення і систематизація теоретичних даних з проблеми формування навички звуко-буквеного аналізу слова засобами музики; *емпіричні*: 8 завдань для вивчення звуко-буквеного аналізу.

Експериментальна база дослідження. Вільховецький ліцей, Вільховецької сільської ради, Тячівського району, Закарпатської області.

Теоретичне значення роботи. Результати теоретичного аналізу проблеми засвоєння звуко-складової структури слова засобами музики можуть бути використані для подальших наукових досліджень та написання статей означеної проблематики.

Практичне значення роботи. Матеріали експериментального дослідження та запропоновані методичні рекомендації можуть бути використані вчителями-логопедами, педагогами у практичній діяльності для формування у дітей навички звуко-буквеного аналізу, як основи засвоєння звуко-складової структури слова. слова засобами музики.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження висвітлено у Науковій конференції студентів і магістрантів за підсумками науково-дослідної роботи у 2022 році. Опубліковано 1 наукову статтю.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел із 77 найменувань. Загальний обсяг

роботи складає 92 сторінки.

ВИСНОВКИ

Теоретико-експериментальне вивчення проблеми формування навичок звуко-буквеного аналізу слова засобами музики дало змогу узагальнити такі результати дослідження:

1. Звуко-буквений аналіз слова є важливим засобом оволодіння учнями фонетикою, орфоепією і орфографією та розвитку їх інтелекту. Звуко-буквений аналіз є найбільш ефективним прийомом навчання грамоти, що сприяє розумінню послідовності звуків у слові, встановленню правильних взаємозв'язків між звуками та буквами. Основне завдання звуко-буквеного аналізу – сформувати в учнів уміння правильно, без пропусків, називати звуки у словах, сприйнятих на слух, що позначаються у мові буквеними знаками.

Звуко-буквений аналіз слова відбувається у такій послідовності: вимовити слово по складах, скласти звукову модель слова; назвати у слові кількість складів, визначити наголошений склад; вимовити послідовно звуки, з яких складається слово; назвати голосні і приголосні, приголосні м'які і тверді, дзвінкі та глухі; записати слово, називаючи букви, якими позначаються звуки у слові, вказуючи на особливість вживання букв.

Формування звукового аналізу відбувається за такими стадіями: інтонаційне виділення послідовності звуків та загальний звуковий аналіз слова з опорою на картинку, фішки і схему; диференціація голосних і приголосних звуків, постановка наголосу у слові; диференціація приголосних звуків за твердістю – м'якістю (за дзвінкістю – глухістю) і знаходження основних фонематичних зв'язків у слові; переведення звукового аналізу без опори на наочність – графічну схему, потім – відмовитися від фішок. Повний звуковий аналіз здійснюється внутрішньо у мисленні.

Методика навчання звукового аналізу слова передбачає: ознайомлення з поняттям «звук», голосними та приголосними звуками; визначення місця звука у слові: на початку, у середині чи у кінці; формування вміння називати ізольований звук та виділяти у слові перший, останній звуки; ознайомлення

зі схемою звукового складу слова – початком звукового аналізу; формування дій звукового аналізу; аналіз слова з чотирьох звуків; виділення наголошеного звуку; поступове збільшення кількості звуків для аналізу у словах.

2. Музика є ефективним корекційним засобом, що спрямований на мовленнєвий розвиток дитини. Музичні засоби розв'язують такі корекційні завдання у логопедії: корекція просодичних компонентів мовлення; розвиток артикуляційної моторики; розвиток мовленнєвого дихання; нормалізація темпу і ритму мовлення; розвиток дрібної та загальної моторики; корекція психічних процесів і розвиток емоційності; формування та вдосконалення фонетико-фонематичних процесів; розвиток комунікативних навичок. Розробка програм з розвитку мовлення базується на таких засобах музики: слухання музики, спів, музично-ритмічні рухи, гра на музичних інструментах, музично-ритмічні вправи, музичні ігри. Для формування навичок звуко-буквеного аналізу використовують спів по складах, що поступово змінюють один одного.

3. Логоритміка – рухливі ігри та фізичні вправи у поєднанні з мовленням, що сприяють вдосконаленню загальної та артикуляційної моторики. Завдання логоритміки: збагачення словникового запасу; підвищення мовленнєвої активності у дитини; розвиток комунікативних навичок; розвиток голосу, інтонування, артикуляції та дихання; координація між музикою, словом і рухом; регуляція м'язового тону; корекція рухової активності та орієнтація у просторі; розвиток міміки і моторики; вміння виразно передавати образи. Логоритмічні заняття – це методика, що спирається на зв'язок слова, руху та музики і складається з мовленнєвих, пальчикових, музично-рухових та комунікативних ігор.

4. Завданнями експериментального дослідження навичок звуко-буквеного аналізу слова у молодших школярів віком 6-7 років засобами музики є: проведення експериментального дослідження особливостей розвитку навички звуко-буквеного аналізу слова у молодших школярів з

нормотиповим розвитком та порушеннями мовлення; складання програми формування навички звуко-буквеного аналізу слова із застосуванням музичних засобів у молодших школярів.

Під час експериментального вивчення особливостей звуко-буквеного аналізу слова у молодших школярів досліджувалися такі уміння.: уміння диференціювати відповідні звуки із серії звуків та слова у зовнішньому та внутрішньому плані; уміння звуко-буквеного аналізу слова у дітей; уміння виділяти перший та останній звук та букву у слові; уміння визначати кількість звуків та букв у слові; уміння визначати послідовність звуків та букв у слові; уміння складати звукову схему слова; уміння підбирати до заданої схеми відповідне слово.

За результатами експериментального дослідження, у молодших школярів віком 6-7 років з порушеннями мовлення низький рівень розвитку умінь підбирати слова за звуковою схемою слова та виділяти останній звук та останню букву слова у зовнішньому та, особливо, у внутрішньому планах. Разом з тим, у молодших школярів з нормотиповим розвитком присутній високий рівень розвитку умінь визначати кількість звуків та букв у слові, їх відповідність та послідовність;

високий рівень фонематичного сприймання притаманний обом групам дітей, однак звуковий аналіз у зовнішньому плані недостатньо сформований у дітей з порушеннями мовлення.

Діагностика особливостей звуко-буквеного аналізу слова у дітей відбувається з допомогою виконання різних завдань: виділення відповідних звуків із серії звуків та слова у зовнішньому та внутрішньому плані; вивчення навички звуко-буквеного аналізу слова у дітей, їх уміння виділяти перший та останній звук та букву у слові; визначення кількості звуків та букв у слові, їх послідовності; уміння складати звукову схему слова та підбирати до заданої схеми відповідне слово.

За результатами експериментального дослідження, третина учнів з порушеннями мовлення мають високий рівень фонематичного сприймання та

звукового аналізу у зовнішньому плані. Лише четверта частина респондентів мають високий рівень розвитку звуко-буквеного аналізу у внутрішньому плані. У п'ятій частині респондентів високий рівень розвитку умінь виділяти перший звук та першу букву у слові слова у зовнішньому та у внутрішньому планах. Менше як у п'ятій частині дітей високий рівень розвитку навичок звуко-буквеного аналізу слова та уміння виділяти останній звук та останню букву слова у зовнішньому та у внутрішньому планах. Високий рівень умінь визначати кількість звуків та букв у слові, їх відповідність та послідовність, властивий для однієї чверті діагностований учнів. Високий рівень умінь визначати кількість звуків та букв у слові, їх відповідність та послідовність, властивий для третини учнів. Майже сьома частина учнів мають високий рівень вираженості навичок підбирати слова відповідно до звукової схеми слова.

5. Ефективним інноваційним засобом формування та розвитку звуко-буквеного аналізу у молодших школярів з нормотипоим та порушеним мовленнєвим розвитком є музика. Музичними прийомами для розвитку мовлення дітей є: прослуховування музичних творів; ритмічні рухи під музику; поєднання музики з роботою з розвитку ручного праксису; співання чистомовок під музичний супровід.

Основними напрямками застосування музичних засобів під час корекційної роботи над мовленням є: спів, слухання музики, музично-ритмічні рухи, гра на дитячих музичних інструментах. Матеріал на заняття для формування звуко-буквеного аналізу потрібно підібрати так, щоб не було неправильно вимовних звуків, а досліджуваний звук зустрічався частіше.

Важливо для успішного здійснення звуко-буквеного аналізу слова на заняттях проводити ігри під музику з розвитку слухової уваги, фонематичного сприймання, мовленнєвого слуху, артикуляційної моторики, мовленнєвого та фізіологічного дихання, голосу. До традиційних прийомів розвитку мовлення належить логоритміка (тісний зв'язок слова, музики і руху), у процесі якої активізується словниковий запас, відпрацьовуються

поставлені звуки, закріплюється лексичний матеріал, розвивається м'язова активність і ритмічні відчуття. Дидактичні ігри і вправи із музичними засобами розвивають слухове сприймання, увагу, пам'ять, фонематичний слух, силу та висоту голосу, дихання, збільшують ефективність процесу формування навички звуко-буквеного аналізу слова у дітей.

Перспективами подальших досліджень є створення програми розвитку мовлення молодших школярів засобами музики та її практична апробація.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баскакова О. Ф. Раннє виявлення і профілактика мовленнєвих порушень у дітей. *Таврійський вісник освіти*. 2015. № 2 (50). Ч. I. С. 70-77.
2. Бекетова Ю. В. Особливості впливу музики на дітей з особливими потребами. *Pedagogy of Physical Culture and Sports*. URL : <http://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2009-03/09byvcsn.pdf> (дата звернення: 09.02.2023).
3. Біла Н.В., Булат О.Л. Застосування арт-методів у корекційній роботі з дітьми дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення. Запоріжжя 2018. URL : http://www.dnz36.zp.sch.in.ua/innovacii/art-pedagogika/zastosuvannya_art-metodiv_u_korekciynij_roboti_z_ditjmi_doshkiljnogo_viku_iz_zagaljnim_nedorozvitkom_movlennya/?pvi=pvi (дата звернення: 11.03.2023).
4. Блонова О. Логоритміка та її корекційне значення. URL : <https://irc.osvita-konotop.gov.ua/logoritmika-ta-%D1%97%D1%97-korekciyne-znachennya.html> (дата звернення: 03.02.2023).
5. Богрова Х. Б. Психологічні особливості розвитку просодичного компонента мовлення дітей дошкільного віку засобами вокалотерапії : автореф. дис. ... канд. псих. наук. Переяслав-Хмельницький, 2017. 25 с.
6. Богуш А. М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до семи років : монографія. Київ : Слово, 2004. 376 с.
7. Болобан Л.Ю. Дидактична гра як інструмент формування фонетично-графічних навичок учнів на уроках української мови. Методичний посібник. Вінниця: ММК, 2016. 47 с.
8. Бондаренко Н. В. Вплив музичного мистецтва на мовленнєвий розвиток дитини дошкільного віку. *Таврійський вісник освіти*. 2017. Вип. 1. (57). С. 45–52.
9. Боряк О. В. Корекція просодичної сторони мовлення дітей старшого дошкільного віку з дизартрією засобами логопедичної ритміки.

Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія: зб. наук. праць. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова. № 18., 2011. С. 13-18.

10. Бухало О. Л. Логоритміка. Маріуполь : Маріупольський державний університет, 2019. 31 с.

11. Вашуленко М. С. Українська мова і мовлення в початковій школі. Київ : Освіта, 2006. 268 с.

12. *Вашуленко М. С. Орфоенія і орфографія в 1-3 класах*. Київ : Рад. шк., 1991. 103 с.

13. Волженцева І. В. Развитие эмоционально-выразительной стороны речи дошкольника средствами онтопсихологической музыкотерапии. *Psycholinguistics*. 2017. 22 (1). С. 26-42.

14. Галущенко В. І. Застосування інноваційних логопедичних технологій у корекційній роботі з дітьми з порушеннями мовлення. *Актуальні питання корекційної освіти*. 2016. №7. URL : <http://aqce.com.ua/download/publications/45/42.pdf/> (дата звернення: 15.04.2023).

15. Гац Ю., Добринюк Л. Музичне виховання як невід'ємний чинник гармонійного розвитку дітей дошкільного віку. *Педагогічний часопис Волині*. 2017. № 2 (5). С. 21.

16. Гандзюк С. Логоритміка – система рухових вправ. *Дошкільне виховання*. №1. 2012. С. 28-34.

17. Данілавічюте Е.А. Виявлення і подолання труднощів опанування навички читання в учнів загальноосвітніх навчальних закладів. *Методичні рекомендації*. Київ : Інститут спеціальної педагогіки, 2016. 77 с.

18. Зайчикова А. В. Музична діяльність як засіб корекції просодичної сторони мовлення у дітей дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення. С. 21-26. URL : <https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/11111/1/Zaichykova.pdf> (дата звернення: 15.04.2023).

19. Зелінська-Любченко К. О. Можливості використання теорії пасивного голосоутворення в корекційно-логопедичній роботі з дітьми. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2016. № 8(62). С. 233-241.
20. Зелінська-Любченко К. О. Роль пасивного голосоутворення в корекційно-логопедичній роботі з дітьми із моторною алалією. *Молодий вчений*. 2016. № 11.1 (38.1). С. 48-51.
21. Ільїна В.М. Попередження дислексій у дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку. Київ : Інститут спеціальної педагогіки НАПН України, 2014. 120 с.
22. Кавиліна Г. К. Конспект лекцій до дисципліни «Логоритміка» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта, додаткової спеціальності 016 Логопедія. Одеса, 2021. 61 с.
23. Коваль Г.П., Деркач Н.І., Захарчук З.О., Іванова Л.І. Методика викладання української мови: навчальний посібник для студентів педінститутів, гуманітарних університетів, педагогічних коледжів. Рівне: Рівненський державний гуманітарний університет, 2002. 246 с.
24. Коваль Г.П., Деркач Н.І., Наумчук М.М. Методика викладання української мови: навчальний посібник для студентів педінститутів, гуманітарних університетів, педагогічних коледжів. Тернопіль: Астон, 2008. 287 с.
25. Колесникова Е.В. *Розвиток звукобуквенного аналізу у дітей 5-6 років*. М.: «Гном і Д», 2000.
26. Колодяжна В. В. Використання ігрових пісень на логоритмічних заняттях для корекції мовленнєвих порушень у дошкільників. *Наука, освіта, технології та суспільство: нові дослідження і перспективи*: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 2 липня 2022 р.). Полтава : ЦФЕНД, 2022. С. 12-13.

27. Котломанітова Г. Упровадження логоритміки в інклюзивне освітнє середовище початкової школи. Теоретична і дидактична філологія. Серія «педагогіка». 2018. Вип. 27. С. 84–93.
28. Кравчук Н. В. Методика викладання української мови у початковій школі. Луцьк, 2012. 73 с.
29. Куцин Е. К. Формування основи розвитку особистості засобами музичної діяльності. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Серія : Педагогічні науки.* Чернігів, 2019. Вип. 4 (160). С. 75–79.
30. Лазаренко О.І. Логоритміка як складова корекційної роботи логопеда. URL : <https://www.calameo.com/read/004606231a9d15636835e> (дата звернення: 09.04.2023).
31. Литвиненко В. А. Корекція фонетико-фонематичного недорозвинення мовлення дітей дошкільного віку засобами артпедагогіки: навчально-методичний посібник. 2020. 144 с.
32. Ліхницька Л., Андрійців О. Вплив занять з музичного мистецтва на розвиток мовлення дитини дошкільного віку. *Наукові записки: Збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів факультету дошкільної, початкової освіти та мистецтв.* Серія «Мистецтво». Вінниця: ФОП Корзун Д. Ю. 2020. С. 95–100.
33. Логопедія : підручник / за ред. М. К. Шеремет. друге видання, перероблене та доповнене. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2010. 672 с.
34. Мартиненко І. В. Комунікативний тренінг для дошкільників з порушенням мовлення: навч.-метод. посібник. Харків : Ранок, 2018. 120 с.
35. Марченко І. С. Діагностика комунікативних здібностей дітей з ТПМ. *Науковий часопис імені М.П. Драгоманова.* Серія 19. Вип. 21. С. 172-176.
36. Марченко І. С. Особливості логопедичної роботи з дітьми дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення. *Логопедія.* 2013. № 3.

С. 52-56. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/logoped_2013_3_12. (дата звернення: 16.04.2023).

37. Марченко І. С. Спеціальна методика розвитку мовлення (логопедична робота з корекції порушень мовлення у дошкільників). 2019. Дніпро : Слово, 312 с.

38. Меленець Л. І., Кульбедюк А. Ю. *Особливості проведення логоритмічних занять в умовах інклюзивного закладу дошкільної освіти. Компетентнісне спрямування дошкільної та початкової освіти в умовах Нової української школи*, Київ. 2020. URL : https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/36519/1/L_Melenets_A_Kulbediuk_KSDtPO_vUNUSh_IPO.pdf (дата звернення: 02.04.2023).

39. Методика викладання української мови в початковій школі: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За наук. ред. М. С. Вашуленка. – К.: Літера ЛТД, 2011. – 364 с

40. Національна доктрина розвитку освіти : затв. Указом Президента України від 17 квіт. 2002 р., № 347/2002. URL : <http://ukped.com/stati/zakoni-zpitanosviti/110.html>. (дата звернення: 27.01.2023).

41. Найдич В. М. Використання логоритмічних прийомів у корекційній роботі. *Логопед* : науково-методичний журнал. 2014. № 3. С. 28–30.

42. Онофрійчук Л. В. Казка про звуки. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=bXKIYVb1sbc> (дата звернення: 24.06.2023).

43. Орфинская В. К. Методика работы по подготовке к обучению грамоте детей-анартиков и моторных алаликов. URL : <https://studfile.net/preview/5799932/page:20/> (дата звернення: 13.05.2023).

44. Презентація «Буквосполучення ьо. Рідні пісні». До букваря Н.О. Воскресенської, І.В.Цепової. URL : <https://naurok.com.ua/prezentaciya-bukvospoluchennya-o-ridni-pisni-do-bukvary-a-n-o-voskresensko-i-v-cepovo-76454.html> (дата звернення: 18.07.2023).

45. Прищепа К.С. Навчання грамоти в 1 класі (методичні рекомендації): посібник для вчителя. Київ : Форум, 2000. 144 с.
46. **Про затвердження Державного стандарту початкової освіти.**
URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 12.01.2023).
47. Програми з логоритміки для спеціальних загальноосвітніх шкіл-інтернатів для дітей з важкими порушеннями мови (1-4 класи) / укладач Л.С. Куравська Л. С. Донецьк, 2007. 87 с.
48. Рібцун Ю. В. Дитина з порушенням мовленнєвого розвитку: посібник. Харків : Ранок, 2018. 256 с.
49. Рібцун Ю. В. До проблеми порушення звуко-складової структури слова у дітей. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова* : зб. наук. пр. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. Вип. 23. С. 206–208.
50. Рібцун Ю. В. Дошкільнятко: корекційно-розвивальна та навчально-виховна робота з дітьми з фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення: навч.-метод. посіб. Тернопіль : Мандрівець, 2016. 192 с
51. Рібцун Ю. В. Корекційна робота з розвитку мовлення дітей п'ятого року життя із фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення : програмно-методичний комплекс. Київ, 2012. 258 с.
52. Рібцун Ю. В. Організація та проведення у логопедичній групі ігор із правилами. *Сучасні проблеми логопедії та реабілітації* : матеріали І Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Суми, 7–8 лютого 2012 р. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2012. С. 47–53.
53. Роздавальний матеріал. Складаємо звукову схему. Слова. URL : <http://surl.li/lewaz> (дата звернення: 21.02.2023).
54. Садовенко С. Музичне виховання й корекція мовлення дошкільників засобами дитячого фольклору: логоритмічний практикум. Палітра педагога. 2020. №2. С. 3-5.

55. Свириденко Г.В. Особливості корекції мовлення учнів початкової школи. *Rozwój i praktyka pedagogika. Zakopane (PL)* 2017. С. 48-50
56. Семизорова В., Степаненко Н., Шараєвська І. Використання системи «елементарного музикування» Карла Орфа в освітньому процесі дошкільного навчального закладу. Тернопіль : Мандрівець, 2014. 68 с.
57. Сєдих Н.О. Вчимося писати і говорити правильно. Поради логопеда. Харків : Вид. група «Основа», 2007. 176 с
58. Сімко А.В. Особливості розвитку психомоторної активності дітей. *Актуальні питання корекційної освіти*. 2017. № 9 (2). С. 205–214.
59. Соботович Є.Ф. Психолінгвістична періодизація мовленнєвого розвитку дитини (формування лексичної сторони мовлення). *Дефектологія*. 1999. № 1. С. 11-16.
60. Соботович Є.Ф. Фонематичний аналіз. *Спеціальна педагогіка: Понят.- термінол. слов. АПН України. Ін-т спец. педагогіки, Луган. держ. пед. ун-т ім. Т. Шевченка / за ред. В.І. Бондаря. Луганськ, 2003. С. 413-414.*
61. Стахова Л. Л. Розвиток фонетико-фонематичних процесів у дітей із порушеннями мовлення засобами музики. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки : реалії та перспективи* : зб. наук. праць. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип. 73 (т.2) С. 82-88.
62. Ткаченко Т.А. *Логопедические упражнения*. Москва : Эксмо, 2012. 87 с.
63. Удовенко Н.М. 365 днів до НУШ. Дитяча грамота. Крок 1. Добуквений період. Київ : Літера ЛТД, 2020. 32 с.
64. Удовенко Н.М. 365 днів до НУШ. Дитяча грамота. Крок 2. Буквений період. Київ : Літера ЛТД, 2020. 48 с.
65. Федорович Л.О., Темченко Я.В. Методи логопедичної допомоги дітям дошкільного віку із заїканням. *Логопедія*. 2012. № 2. С. 91-93.

66. Хілько Г.О. Логоритміка для дітей-логопатів дошкільного віку. *Логопед* : науково-методичний журнал. 2013. № 8. С. 40–45.
67. Холостенко С.С. Усунення вад мовлення у дітей молодшого шкільного віку засобами логоритміки. *Логопед* : науково-методичний журнал. 2017. № 12. С. 21–27.
68. Цимбал-Слатвінська С. В., Козій О. М. Розвиток мовлення засобами музичного мистецтва. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2021. С. 23–26.
69. Чеснокова Л. В., Золотарьова О. І. Заняття з логоритміки для дітей з вадами мовлення: посібник. Харків : Основа, 2019. 160 с.
70. Чулак Л. Казка про звуки. Класифікація звуків (голосні, глухі, дзвінки). URL : <https://www.youtube.com/watch?v=DsSNePK3VLA> (дата звернення: 25.02.2023).
71. Шапочка К.А. Курчатова А.В. Логоритміка та ігри в логопедичній роботі. Миколаїв : 2019. 105 с.
72. Шеремет М. К. Логопедія : підручник. Київ: Слово, 2010. 230 с.
73. Ширлі Салмон. Важливість ігрових пісень в інклюзивній освіті. URL : https://www.researchgate.net/publication/284177726_The_Importance_of_Play-Songs_in_Inclusive_Teaching. (дата звернення: 29.05.2023).
74. Шкільник С.Я. Подорож до країни гра. *Збірник мовних музично-ритмічних занять*. Харків : Світ Дитинства, 2003. 72 с.
75. Шкільник С.Я. Подорож чарівним лісом. *Збірник мовних музично-ритмічних занять для*. Харків : Світ Дитинства, 2003. 96 с.
76. Шпирна О.М., Коваленко М.А. Використання логоритмічних прийомів у корекційній роботі: (початкова школа). *Логопед* : науково-методичний журнал. 2012. № 1. С. 28–31.